

بنام خدا

مجموعه آثار

۲۲

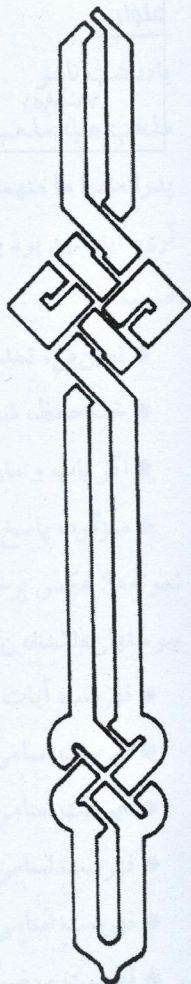
مذهب

علیه

مذهب

از

معلم شهید دکتر علی شریعتی

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
الف - ز	یادداشت ناشر
۱ - ۵۶	مذهب علیه مذهب
۵۷ - ۱۸۰	پدر! مادر! ما متهمیم
۱۸۱ - ۲۰۲	آری، اینچنین بود برادر!
	ضمیمه‌ها
۲۰۳ - ۲۰۹	* توین بی، تمدن - مذهب
۲۱۰ - ۲۲۳	* خداحافظ، شهر شهادت!
۲۲۴ - ۲۳۴	* اگر پاپ و مارکس نبودند...
۲۳۵ - ۳۶۰	* میزگرد، پاسخ به سؤالات و انتقادات
۳۶۱ - ۳۷۲	نمونه‌ها: عکس برخی از دست‌نوشته‌ها
	پیوستها
۳۷۳ - ۳۷۶	* فهرست آیات قرآن
۳۷۷ - ۳۸۲	* فهرست اسامی اشخاص
۳۸۳ - ۳۸۴	* فهرست اسامی فرق و اقوام و گروهها
۳۸۵ - ۳۸۸	* فهرست اسامی اماکن
۳۸۹ - ۳۹۱	* فهرست اسامی کتب و نوشته‌ها
۳۹۲ - ۴۰۷	* فهرست موضوعات و مفاهیم و تعبیرات

موضوع صحبت من در این دو شب - امشب و فردا شب - همان طور که اعلام شده، عبارت است از "مذهب علیه مذهب".

ممکن است یک ابهام در این تعبیر و عنوان باشد و این ابهام معلول این است که ما تاکنون می‌پنداشته‌ایم که مذهب همواره در مقابل کفر بوده است و در طول تاریخ، جنگ میان مذهب و بی‌مذهبی بوده و از این جهت تعبیر "مذهب علیه مذهب" یک تعبیر غریب، مبهم و شگفت‌آور و غیرقابل قبول بوده است؛ در حالی که من اخیراً متوجه شده‌ام و شاید از دیرباز متوجه بودم، ولی نه به این روشنی و دقتی که الان احساس می‌کنم، که برخلاف این تصور در طول تاریخ، همیشه مذهب با مذهب می‌جنگیده و نه هیچ‌گاه به معنایی که امروز می‌فهمیم مذهب با بی‌مذهبی.

وقتی صحبت از تاریخ می‌شود، مقصود از اصطلاح رایج تاریخ، تاریخ پیدایش تمدن و خط نیست، مقصودم آغاز زندگی اجتماعی نوع کنونی انسان، بر روی زمین است. بنابراین شروع خط شش‌هزار سال سابقه دارد، در صورتی که از تاریخی که من صحبت می‌کنم، بیش از سی‌هزار سال یا چهل‌هزار سال و بنا به بعضی نظرها: پنجاه‌هزار سال سابقه دارد. یعنی از طرق گوناگون: باستانشناسی، تاریخ، زمین‌شناسی، بررسی افسانه‌ها و اساطیر. از مجموعه این وسایل، شناخت بیش و کم مجملی از انسان اولیه و مسیر تحولات اجتماعی و سبک‌زندگی و سبک اعتقادی او تاکنون داریم. در